

Bevarandeplan för Natura 2000-området *SE0540190 Segerstad Kolbogården*

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 - områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitat- direktivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och natur- typer, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska under- lätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skydds- beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillstånds- plikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har till kommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Therese Ericsson

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0540190 Segerstad Kolbogården

Kommun: Falköping

Områdets totala areal: 0,97 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-06-13

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Privat.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-12-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6410 - Fuktängar

7230 - Rikkärr

1013 - Kalkkärrsgrynsnäcka, *Vertigo geyeri*

1014 - Smalgrynsnäcka, *Vertigo angustior*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Att bevara ett öppet hävdpräglat extremrikkärr och en kalkfuktäng med artrik flora och fauna med flera sällsynta och krävande arter. De utpekade arterna kalkkärrsgrynsnäcka och smalgrynsnäcka är prioriterade arter i området och de har sin livsmiljö i rikkärret och kalkfuktängen.

Motivering: Områdets rikkärr och kalkfuktäng har mycket höga naturvärden. Här finns flera sällsynta och krävande arter bland kärlväxter, mossor och mollusker. De prioriterade arterna kalkkärrsgrynsnäcka och smalgrynsnäcka är sällsynta i landet, och kalkkärrsgrynsnäckan är även rödlistad. Området har klassat som mycket skyddsvärt i länets inventering av sällsynta

grynsnäckor samt klassats som höga naturvärden i länets våtmarksinventering. Vidare är rikkärr en hotad och prioriterad naturtyp inom naturvårdsarbetet både i Sverige och inom EU.

Prioriterade åtgärder: Att säkerställa en regelbunden och långsiktig hävd av rikkärret och kalkfuktängen så att det hålls öppna och fria från igenväxningsvegetation samt att förhindra att området hydrologi och hydrokemi påverkas negativt. Ett flerårigt skötselavtal, naturvårdsavtal eller liknande är lämpligt för att säkerställa en långsiktig skötsel av området.

Beskrivning av området

Natura 2000-området ligger cirka 1 km NNO om Valtorps kyrka i Falköpings kommun. Området ligger insprängt i Falköpingsbygdens odlingslandskap. Den centrala delen av området består av ett hävdpräglat extremrikkärr, vilket utgör cirka hälften av områdets yta. Kring rikkärret finns kalkfruktäng, vissa delar (speciellt i sydväst) har vuxit igen och är nu av sumpskogskaraktär med björk, al och videbuskar. Hela området ligger inom en större betesfälla. I sydost gränsar området till järnväg. Tidigare har sannolikt områdets kärr och fuktäng sträckt sig ända ner till vattendraget Pösan, vilket idag rinner längs järnvägens södra sida.

Hela området sluttar åt sydost. I den övre delen är kärret och fuktängen källpåverkad och det finns mindre inslag av kalkutfällningar. Rikkärret domineras i stora delar av högvuxna axagstuvor och det finns partier med rikligt med blåtåtel. I bottenskiktet finns karaktäristiska brunmossor och mossor som vittnar om källpåverkan, till exempel kalkkällmossa. Bland kärlväxter påträffas arter som slätterblomma, flugblomster, kärrkniprot, ängsnycklar, majviva och änsstarr. Rikkärret har även en rik molluskfauna med bland annat fynd av de sällsynta rikkärrssnäckorna kalkkärrsgrynsnäckan, smalgrynsnäcka och kärrpuppsnäcka.

Norr, öster och väster om rikkärret finns en till största del glest björkbevuxen kalkfuktäng, mindre delar av fuktängen är helt öppna. Betetrycket i fuktängen, liksom i rikkärret, varierar mycket. Artrikedomen i fuktängen är som störst i de öppna delarna. I fuktängen noteras arter som kärrsälting, blodrot, ängsvädd, darrgräs, kärrtistel, kärrkniprot, slankstarr, ängsnyckel och rödklint. Dessutom finns flera tågväxter och starrarter.

Hävden av området har varierat under åren, vilket har lett till att det finns mindre inslag av igenväxningsvegetation i form av björk, tall och viden i kärret. Igenväxningen är mest påtaglig i områdets kantzoner, i kalkfuktängen och kärrets ytterkanter. Här finns inslag av igenväxningsvegetation i form av sly och videbuskar och artrikedomen i fält- och bottenskiktet är något lägre. I sydväst har igenväxningen gått längre och här är området mer av sumpskogskaraktär.

År 1995 blev området skyddat som biotopskydd för att förhindra verksamheter som kan skada rikkärrets naturvärden, den rika floran och faunan. Som nämnt ovan har hävden varierat i området under åren. Åren 2010 och 2011 gjordes större restaureringsinsatser, inom åtgärdsprogrammet för bevarande av rikkärr, för att öppna upp rikkärret och kalkfuktängen och därmed gynna de ljuskrävande och hävdpräglade arterna. 2012 skedde kompletterande röjningsinsatser. Under samtliga år har området betats extensivt, de förhållandevis blöta förhållandena i området gör att det inte är så populärt för betesdjuren, varför kompletterande röjnings och slätterinsatser är nödvändiga för att bevara både det öppna rikkärret och fuktängen på sikt. Länsstyrelsen arbetar 2016 med att upprätta ett naturvårdsavtal för att säkra en långsiktig skötsel av området.

Vad kan påverka negativt

De mest aktuella hoten utifrån områdets lokala förutsättningar bedöms vara:

- Utebliven eller felaktig hävd, vilket kan leda till igenväxning och utarmning av den specialiserade rikkärrsfloran och faunan. (För ytterligare information om lämplig skötsel se

skötselbeskrivningen under bevarandeåtgärder).

- Förändrad hydrologi genom dikning eller andra markavvattnande åtgärder i närheten av området, vilket kan påverka rikkärrets hydrologi och hydrokemi negativt.
- Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i kärrets närhet kan skada genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten, vilket kan skada den naturliga artsammansättningen.
- Uppgrävning eller plockning av orkidéer eller andra sällsynta och/eller fridlysta arter, vilka flera är typiska arter för rikkärr och kalkfuktäng.

Naturtypen hotas generellt även av följande:

- Större trampskador från betesdjur, vilket kan orsakas av många djur under lång period alternativt bete vid fel säsong. Detta kan medföra att flora och fauna, som exempelvis snäckor, trampas sönder samt eutrofiering genom stor tillförsel av urin och dynga från djuren, vilket i sin tur kan påverka de typiska kärlväxterna, mossorna och snäckorna negativt.
- För tidig slåtter, det vill säga slåtter som sker innan örterna hinner blomma över och fröa av sig.
- Direkt näringstillförsel genom gödsling samt indirekt näringstillförsel genom tillskottsutfodring och sambete på gödslad vall kan missgynna den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin kan vara negativt för den dynglevande insektsfaunan och bör endast användas vid behov.
- Insådd av främmande arter kan påverka floran negativt.
- Våtmarkskalkning.
- Ökad våtdeposition av kväve gör att naturtypens vegetationssammansättning förändras med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar. Även surt nedfall har en negativ påverkan på artsammansättningen.

Hotet mot områdets naturtyper och arter bedöms vara lågt till måttligt. Flera av de verksamheterna som vanligtvis utgör hot mot naturtyperna är förbjudna i samband med upprättande av botopskyddet, exempel på förbjudna verksamheter är grävning, användning av gödselmedel och skogsplantering. Därutöver arbetar Länsstyrelsen (2016) med att upprätta ett naturvårdsavtal för att säkra en långsiktig skötsel av området.

Bevarandeåtgärder

Gällande regler:

- Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Alla verksamheter/åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett Natura 2000-område är tillståndspliktiga, även om de utförs utanför Natura 2000-området. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).
- Förbud mot markavvattning gäller i hela länet.
- Ligger inom strandskydd (100 m) till vattendraget Pölsan.
- Området omfattas av biotopskydd. Beslutat 1995-04-06.
- Alla orkidéer är fridlysta, vilket innebär att det både är förbjudet att plocka och att gräva upp orkidéer.

Skydd: Förutom Natura 2000-bestämmelserna omfattas området av biotopskydd, vilket har upprättats i syfte att förhindra verksamheter som kan skada rikkärrets naturvärden. Utöver det befintliga biotopskyddet arbetar Länsstyrelsen 2016 med att upprätta ett naturvårdsavtal för att säkra långsiktigt skötsel i form av slåtter och/eller bete för förhindra igenväxning och därmed bevara områdets flora och fauna.

Skötsel:

- Rikkärret och kalkfuktängen bör hävdas genom slåtter alternativt extensivt bete i kombination

med kompletterande slåtter/röjning. Betestrycket får inte vara för hårt så att marktäckets skadas och våtmarkslevande snäckor riskerar att trampas sönder. Hävden bör vara av sådan omfattning att igenväxning av fuktängen och kärret motverkas och att ingen skadlig ansamling av förna sker.

- Röjning/slåtter av gräs och örtvegetation och eventuell sly får inte ske för tidigt och det bör ske under längre period av uppehållsväder. Uteblir period med uppehållsväder är det bättre att röja kärret etappvis. Traditionell slåttertidpunkt är 15 juli-15 augusti, men slåtter kan beroende på väderlek utföras åtminstone t.o.m. 15 september. Det viktiga är att slåttern sker vid uppehållsväder för att möjliggöra fröspridning. Röjningen/slåttern bör ske med röjsåg med vass trekantsklinga (eller motsvarande skärande redskap) så nära marken som möjligt. Spara några större videbuskarna då dessa är viktiga för snäckorna i kärret.

- Avslagen vegetation bör ligga kvar och torka under några dagar. På så sätt möjliggörs fröspridningen av orkidéer och andra värdefulla kärlväxter. Efter några dagars torkning krattas den torkade vegetationen ihop och forslas sedan bort från den slåtrade ytan. Vid röjning av enbart vedartad igenväxningsvegetation ska den tas bort från området så snart som möjligt. Uttransport ska ske för hand eller med lätt fordon med vagn, typ järnhäst, fyrhjuling eller motsvarande. Det är viktigt att räfsa och ta bort så mycket som möjligt av den slagna vegetationen. Det uttransporterade materialet läggs i högar utanför den slagna ytan, på en lägre nivå än själva kärret, så att kväveläckage från den slagna vegetationen inte hamnar i fuktängen eller kärret. Alternativt att den slagna vegetationen körs bort från området.

- Slåtter kan genomföras varje till vart tredje år beroende på mängden ohävdarter och tillväxt. Det är viktigt att ohävdarter hålls i schack och inte tillåts utbreda sig för mycket då de blir svåra att bekämpa, samt att en kraftig förnatäckning är negativ för konkurrenssvaga och ljuskrävande arter.

- På sikt skulle arealen öppet rikkärr och kalkfuktäng eventuellt kunna utökas i området. Det mest prioriterade är dock att fortsätta hävda den idag öppna ytan.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6410 - Fuktängar

Areal: 0,28 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,45 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Norr, öster och väster om rikkärret finns en till största del glest björkbevuxen kalkfuktäng, mindre delar av fuktängen är helt öppna. Gränsen mellan rikkärret och fuktängen, vilken är av undertyp kalkfuktäng, är flytande. I norra delen är både kalkfuktängen och kärret källpåverkat. Betsetrycket i fuktängen, liksom i rikkärret, varierar mycket. Artrikedomen i fuktängen är som störst i de öppna delarna. I fuktängen noteras arter som kärrsälting, blodrot, ängsvädd, darrgräs, kärtistel, kärrknipprot, slankstarr, ängsnyckel och rödklint. Dessutom finns flera tågväxter och starrarter. Hävden har varierat i området över tiden, vilket har lett till att igenväxningsvegetation har etablerat sig i vissa delar. Trots detta är fuktängen förhållandevis artrik och det finns hävdgynnade arter kvar. Här noteras arter som kärrsälting, blodrot, ängsvädd, darrgräs, kärtistel, kärrknipprot, slankstarr, hirsstarr, ängsnycklar, smörboll och rödklint. Här finns även flera tågväxter. I sydväst har igenväxningen gått längre och här är området mer av sumpskogskaraktär.

Kalkfuktängen är beroende av regelbunden hävd för att inte växa igen. Fuktängen ingår liksom övriga delar av området i en större betesfälla och har betats uder många år. Fuktängens blöta förhållanden gör att området inte är så attraktivt för betesdjuren, varför kompletterande slätter/röjning kan vara nödvändig för att de hävdgynnade arterna ska trivas och för att naturtypen ska nå ett gynnsamt tillstånd.

Generellt beskrivs naturtypen som fuktängar på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv. I typen ingår såväl hävdade som ohävdade marker. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, ska vara 0 - 30%. Hävdgynnade arter ska finnas. Två undertyper finns: Kalkfuktängar, vilka ofta är relativt artrika, och fuktängar på surare jordar. Den undertyp som finns representerad här är kalkfuktängen, d.v.s. fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll. Exempel på typiska arter som finns i detta område är darrgräs, ängsstarr, ängsnycklar och majviva.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändrad hydrologi som tex förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av kalkfuktängar (6410) ska vara minst 0,45 hektar i området. Markvegetationen ska vara tydligt betespåverkat och i slutet av betessäsongen ska området vara väl avbetat och ingen ansamling av skadlig förna ska finnas. Hydrologin ska vara naturlig och markfuktigheten tillräcklig. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår eller andra avvattande anläggningar som medför negativ påverkan. Näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur ska förekomma. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Igenväxningsvegetation, såsom skräppor och älggräs, ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. Värdefulla träd, t.ex. bärande och blommande träd, hålträd, hagmarksträd, och äldre träd ska förekomma. Bärande och blommande buskar, samt buskar som bildar snår- och bryn (främst viden) ska förekomma eftersom de utgör viktiga miljöer för flera insekter och fåglar. Artsammansättningen i fält- och bottenskiktet ska vara karaktäristisk för naturtypen med

typiska arter som majviva, ängsstarr, ängsvädd m.fl. ska vara riklig. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Livskraftiga populationer av typiska och karakteristiska arterna samt andra naturligt förekommande arter ska finnas. De utpekade arterna kalkkärrsgrynsnäcka och smalgrynsnäcka ska förekomma i fuktängen.

Bevarandetillstånd

Kalkfuktängen har idag inte gynnsamt tillstånd i området. Trädskiktet är något för tätt och ytterligare röjning av vedartad igenväxningsvegetationen bör ske. Kompletterande slätter skulle även vara önskvärt i vissa delar för att gynna och stärka den hävdpräglade floran. Med en regelbunden hävd i form av fortsatt bete och kompletterande röjning och slätter alternativt enbart slätter (om det skulle bli brist på betesdjur) har fuktängen goda chanser att nå gynnsamt tillstånd. Upprättande av naturvårdsavtal ses som en bra åtgärd för att säkra långsiktig skötsel av fuktängen.

7230 - Rikkärr

Areal: 0,46 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,38 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Ungefär hälften av området består av ett öppet, hävdpräglat extremrikkärr. I norra delen är kärret källpåverkat och det finns inslag av kalkutfällningar. Kärret liksom övriga delar av området sluttar åt sydost. Rikkärret domineras i stora delar av högvuxna axagstuvor och det finns partier med rikligt med blåtåtel. I bottenkiktet finns karaktäristiska brunmossor och mossor som vittnar om källpåverkan, till exempel kalkkällmossa. Bland kärlväxter påträffas typiska arter som axag, gräsull, tätört, slätterblomma, flugblomster, kärrkniprot, ängsnycklar, majviva, näbbstarr och änsstarr. Rikkärret har även en rik molluskfauna med bland annat fynd av de sällsynta rikkärrssnäckorna kalkkärrsgrynsnäckan, smalgrynsnäcka och kärrpuppsnäcka.

Hävden av området har varierat under åren, vilket har lett till att det finns en inslag av igenväxningsvegetation i form av björk, tall, en och viden i kärrets ytterkanter. I övrigt finns inga kända skador eller verksamheter som påverkar kärret negativt. Åren 2010 och 2011 gjordes större restaureringsinsatser, inom åtgärdsprogrammet för bevarande av rikkärr, för att öppna upp rikkärret och gynna de ljuskrävande och hävdpräglade rikkärrsarterna. 2012 skedde kompletterande röjningsinsatser i kärret. Under samtliga år har området betats extensivt. De förhållandevis blöta förhållandena i området gör dock att det inte är så populärt för betesdjuren, varför kompletterande röjnings och slätterinsatser är nödvändiga för att bevara både det öppna rikkärret och fuktängen på sikt. På sikt skulle arealen öppet rikkärr eventuellt kunna utökas i området. Det mest prioriterade är dock att fortsätta hävda den idag öppna rikkärrsytan.

Naturtypen rikkärr beskrivs generellt som artrika myrar med hög halt av mineraler och ett högt pH, ofta pH 6-8. Kärrarna kan förekomma friliggande i skog eller öppen mark eller som laggkärr vid mossar, som element i sträng-flarkkärr, blandmyrar och aapamyrar. Rikkärr finns även i kanterna av kalkrika och näringsfattiga sjöar, vid kusten, eller i anslutning till källor. Kärrarna har en mycket speciell flora och fauna som varierar med t ex krontäckningsgrad, kalkhalt och näringsförhållanden. Här finns många specialiserade arter, varav många är hotade. Rikkärrrens bottenkikt domineras ofta av så kallade brunmossor, men förekomst av vitmossor är också vanligt. Många rikkärr är rika på orkidéer, men även andra kärlväxter som trivs i kalkhaltiga marker. Rikkärrarna kan variera från helt öppna till trädklädda samt att vissa är naturligt öppna, medan andra är beroende av röjning, slätter eller bete. Naturlig hydrologi och hydrokemi är viktigt för naturtypen, mindre äldre ingrepp som orsakat lokal störning av myren kan ibland förekomma. Rikkärr är ofta störningsgynnade eller beroende av hävd.

Naturtypen är känslig för igenväxning, förändrad hydrologi som t.ex. förändringar i anslutande grundvattenförekomster och förändrad hydrokemi, ökad näringstillförsel och störning av myrens torvbildning samt fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av rikkärr (7230) ska vara minst 0,38 hektar. Kärret ska hävdas regelbundet genom bete och/eller slätter. Trampskador ska inte förekomma. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) eller igenväxningsvegetation ska finnas vid vegetationsperiodens slut. Enstaka buskar och träd kan förekomma i mycket begränsad omfattning. Näringsstatusen ska vara utan antropogen påverkan. Kärret ska vara naturligt näringsfattiga, tydligt påverkade av kalk och baskatjoner. Det ska finnas en ständig tillgång på baskatjon-rikt vatten. Kärrets hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken

eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Vegetationen ska vara karaktäristisk för rikkärr, med en artrik flora och fauna. Typiska arter av kärlväxter såsom gräsull, majviva, flugblomster och tätört ska förekomma allmänt – rikligt. Bottenskiktet ska ha en allmän – riklig förekomst av brunmossor och typiska arter så som kalkkällmossa. Inslag av vitmossor kan förekomma. En rik molluskfauna med de utpekade arterna kalkkärrsgrynsnäcka och smalgrynsnäcka ska finnas i kärret.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för rikkärret bedöms vara gynnsamt. Endast enstaka igenväxningsvegetation förekommer, vilken bör röjas bort inom de närmsta åren. Förutsättningarna att bibehålla och förbättra bevarandetillståndet bedöms vara goda i samband med upprättande av naturvårdsavtal för området under 2016, vilket kommer säkerställa en långsiktig skötsel av kärret.

1013 - Kalkkärrsgrynsnäcka, *Vertigo geyeri*

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

År 2009 genomfördes en inventering av snäckor i rikkärr inom länets arbete med åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr. Ett flertal för rikkärr intressanta snäckor hittades då i området, däribland den skyddsvärda arten kalkkärrsgrynsnäckan. Arten bedöms generellt vara mycket stationär då den är starkt spridningsbegränsad. Så länge lämplig livsmiljö finns i området brukar arten finnas kvar i området. Länsstyrelsen kommer därför att föreslå att arten läggs till för området vid nästa tillfälle länen ges möjlighet att uppdatera sina Natura 2000-områden.

Kalkkärrsgrynsnäckan är en mycket liten snäcka, cirka 1-2 mm stor. Snäcka lever främst i öppna rikkärr. Den viktigaste miljön för arten är extremrikkärr. Arten förekommer även i kalkfuktängar och sällsynt i rikare stråk i mosselaggar och i gles sumpskog. Ofta hittar man arten i svagt sluttande områden med rörligt grundvatten. Förekomsterna är ofta koncentrerade till små partier av lämplig kärryta. Arten är fuktighetskrävande och hittas främst i mossrika och ständigt fuktiga partier, gärna där det finns tuvor av axag eller lågväxta starrarter som exempelvis näbbstarr. De ädla lövträden alm, lönn, ask, lind och sälg är även gynnsamma för arten då de anrikar kalcium som är lättillgängligt för de kalkberoende snäckorna.

Kalkkärrsgrynsnäckan är starkt spridningsbegränsad och avståndet för normal spridning uppskattas till några få meter. Långdistansspridning sker förmodligen främst via större däggdjur (t.ex. rådjur) och fåglar. *Vertigo*-arterna är p.g.a. begränsade spridningsförmåga sannolikt goda indikatorer på lång kontinuitet av öppna-halvöppna förhållanden med stabilt mikroklimat. Kalkkärrsgrynsnäckan förekommer i isolerade förekomster i trakter med kalkhaltig mark i så väl Sverige som i Europa. I Sverige är arten sällsynt och påträffas i spridda, ofta isolerade förekomster från Skåne till Torne Lappmark. Arten är rödlistad i Sverige.

Arten är känsliga för förändrad hydrologi och hydrokemi, ändrade näringsförhållanden, igenväxning, försumning och markslitage (t.ex. på grund av intensivt bete).

Bevarandemål

Kalkkärrsgrynsnäcka ska förekomma i området. Arealen lämplig livsmiljö, öppna hävdade rikkärr och kalkfuktäng, ska vara minst 0,7 ha. För beskrivning av livsmiljö se bevarandemål för utpekade naturtyper.

Bevarandetillstånd

Kalkkärrsgrynsnäckan påträffades i området vid Länsstyrelsens inventering av snäckor 2009. Att få ett faktiskt mått på antalet kalkkärrsgrynsnäckor i ett område bedöms vara omöjligt då snäckorna är mycket små och svåra att hitta. Riktad inventering till lämpliga miljöer i kombination med bedömning av arealen lämplig livsmiljö i området bör därför ligga till grund för bedömningen av artens bevarandetillstånd. Hävdstatusen i områdets rikkärr och kalkfuktäng bedöms idag vara bättre än vid inventeringstillfället 2009 och arten torde fortfarande finnas kvar i området. Länsstyrelsen bedömer därför att bevarandetillståndet för kalkkärrsgrynsnäckan är gynnsamt, samt att bevarandetillståndet kan stärkas ytterligare i samband med kompletterande skötselinsatser i området.

1014 - Smalgrynsnäcka, Vertigo angustior

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

År 2009 genomfördes en inventering av snäckor i rikkärr inom länets arbete med åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr. Ett flertal för rikkärr intressanta snäckor hittades då i området, däribland den skyddsvärda arten smalgrynsnäcka. Arten bedöms generellt vara mycket stationär då den är starkt spridningsbegränsad. Så länge lämplig livsmiljö finns i området brukar arten finnas kvar i området. Länsstyrelsen kommer därför att föreslå att arten läggs till för området vid nästa tillfälle länen ges möjlighet att uppdatera sina Natura 2000-områden.

Smalgrynsnäckan är en mycket liten snäcka, cirka 1-2 mm stor. Arten förekommer i flera habitat. Samtidigt är smalgrynsnäckan mycket specifik när det gäller valet av mikrohabitat då den behöver rätt fuktighet och lucker förna. Smalgrynsnäckan är kalkgynnad och är vanligen kustnära. Den förekommer i askdominerade lövkärr men även i torrare skogar, ofta i branter och på block. Träd vars löv erbjuder lättillgängliga kalkkällor i form av kalciumcitrat, som t.ex. lind, ask, lönn, hassel och sälg är viktiga. Arten förekommer även i kalkrika betesmarker med svagt till måttligt betetryck, blir betetrycket för hårt försvinner den. I torr betesmark hittar man ofta den i anslutning till fuktiga sänkor, strandbrinkar och i branter. I kalkrika områden kan smalgrynsnäckan även finnas i strandnära miljöer, t.ex. på betade havsstrandängar. En annan viktig miljö är rikkärr och kalkfuktängar.

Smalgrynsnäckan är starkt beroende av stabila förhållanden i markens förnaskikt och klarar inte översvämningar, däremot kortvariga översköljningar och viss saltpåverkan (havsvatten som sprayar över lokalen). Smalgrynsnäckan accepterar ganska täta bestånd av starr dock ej täta, höga bestånd av högväxta näringsgynnade arter. Under torrare perioder söker den sig ner en bit i marken och uppehåller sig i det översta jordlagret. Arten sprider sig ytterst långsamt, i storleksordningen med några få meter per år, vilket innebär att den är hänvisad till just det område där den lever. Långdistansspridning sker dock sporadiskt, sannolikt med större däggdjur och fåglar. Vertigo-arter är p.g.a. begränsad spridningsförmåga sannolikt goda indikatorer på lång kontinuitet av öppna-halvöppna förhållanden med stabilt mikroklimat. Arten förekommer i begränsade trakter i södra och mellersta delen av landet.

Smalgrynsnäckan är känslig för förändrad hydrologi och hydrokemi, ändrade näringsförhållanden, igenväxning, försurning och markslitage (t.ex. på grund av intensivt bete).

Bevarandemål

Smalgrynsnäcka ska förekomma i området. Arealen lämplig livsmiljö, öppna hävdade rikkärr och kalkfuktäng, ska vara minst 0,7 ha. För beskrivning av livsmiljö se bevarandemål för utpekade naturtyper.

Bevarandetillstånd

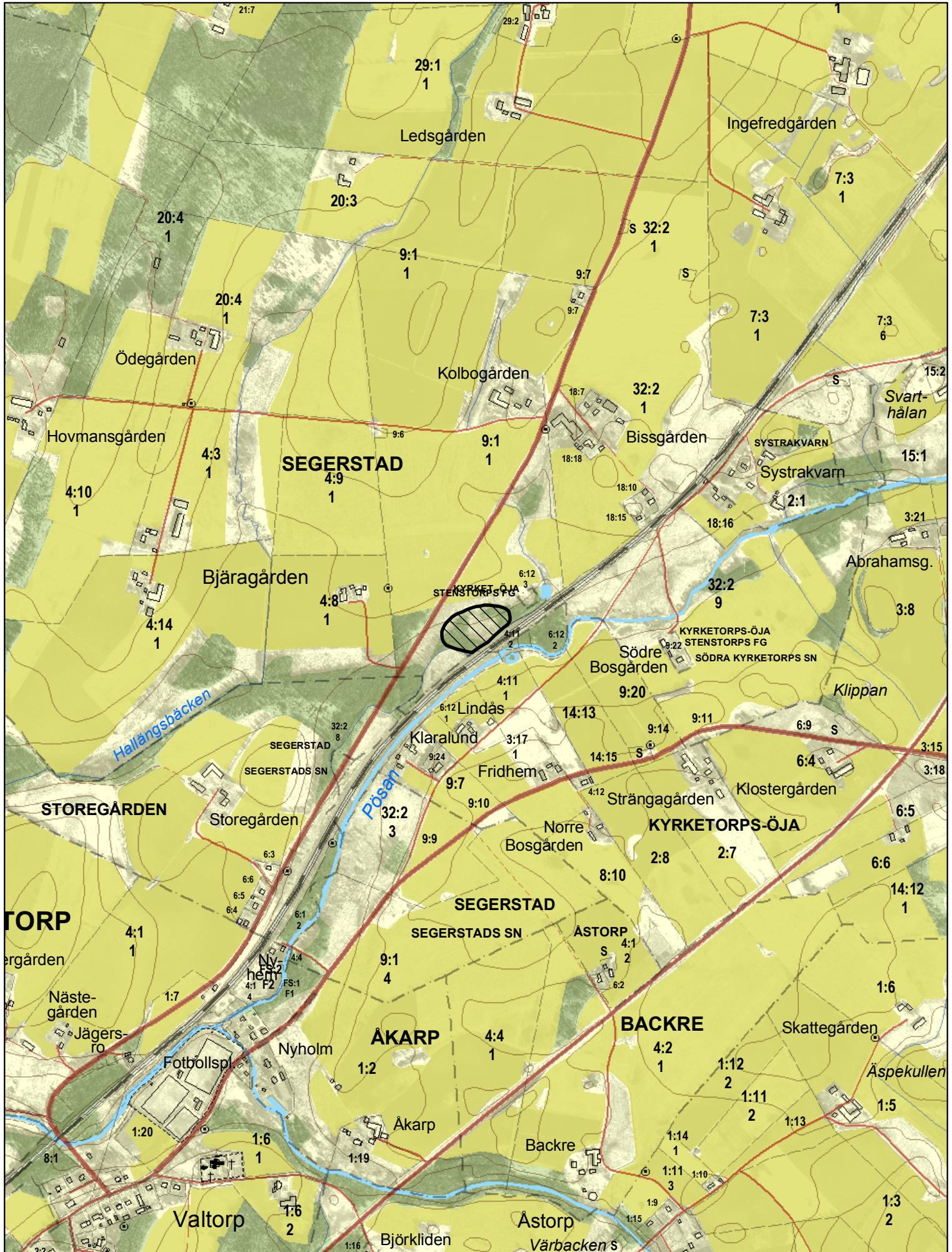
Smalgrynsnäckan påträffades i området vid Länsstyrelsens inventering av snäckor 2009. Att få ett faktiskt mått på antalet grynsnäckor i ett område bedöms vara omöjligt då snäckorna är mycket små och svåra att hitta. Riktad inventering till lämpliga miljöer i kombination med bedömning av arealen lämplig livsmiljö i området bör därför ligga till grund för bedömningen av artens bevarandetillstånd. Hävdstatusen i områdets rikkärr och kalkfuktäng bedöms idag vara bättre än vid inventeringstillfället 2009 och arten torde fortfarande finnas kvar i området. Länsstyrelsen bedömer därför att bevarandetillståndet för smalgrynsnäckan är gynnsamt, samt att bevarandets tillstånd kan stärkas ytterligare i samband med kompletterande skötselinsatser i området.

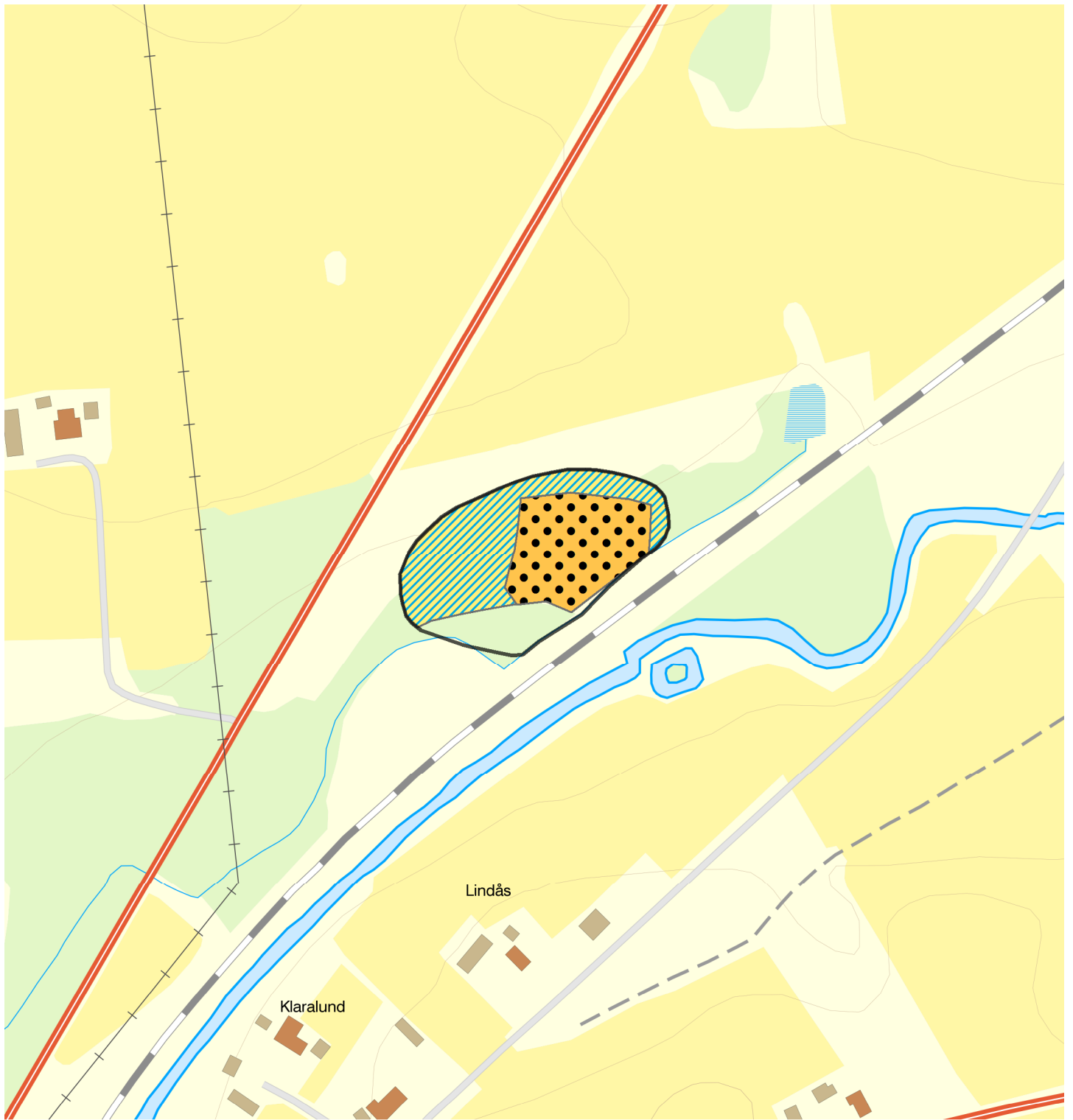
Dokumentation

- ArtDatabanken SLU. Artportalen. www.artportalen.se. 2016-04-19.
- ArtDatabanken SLU. Artfakta - Smalgrynsnäcka. www.artfakta.ardatabanken.se/taxon/101964. 2016-04-20.
- ArtDatabanken SLU. Artfakta - Kalkkärrsgrynsnäcka. www.artfakta.ardatabanken.se/taxon/101967. 2016-04-20.
- Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1991: Våtmarker i Skaraborgs län. Del 1. Medd. 2/91.
- Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1994: Ängs- och hagmarker i Falköpings kommun. Länsstyrelsen i Skaraborgs län, rapport -94/19.
- Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledning. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Natura-2000/. 2016-04.
- von Proschwitz, T. 2011. Inventering av sällsynta grynsäckor i Västra Götalands län 2007-2009. Länsstyrelsen Västra Götalands län. Rapport 2011:61

Bilagor

- Bilaga 1. Natura 2000-områdets avgränsning
- Bilaga 2. Naturtypskarta

**Natura 2000-naturtypskarta, Segerstad Kolbogården SE0540190
Falköping kommun**

- Natura 2000
Habitatdirektivet
- 6410 - Fuktängar
- 7230 - Rikkärr

Skala (i A4): 1:3 000

